

Møntreformens Gjennemførelse.

Efter at jeg ved min Hjemkomst fra en Rejse i Udlandet er bleven bekendt med den kst. Møntdirektørs Udtalelser i Nationaløkonomisk Forenings Januar-Møde angaaende Møntreformens Gjennemførelse, ønsker jeg dertil at knytte et Par Bemærkninger, som vel kunne synes at komme bagefter og angaa Noget, der nu er et *fait accompli*, men som dog, om de maatte paaagtes, endnu kunne faa nogen Betydning for Fremtiden.

Etatsraad Levy fremhævede bl. A., at han havde besluttet foreløbig ikke at lade udmønte 50-Ører, da han havde ladet en stor Mængde 25-Ører udmønte. Denne Beslutning kan jeg ikke Andet end meget beklage; thi efter min Formening fremkommer der herved et Brud paa det rene Tidelingssystem, som i flere Retninger ikke er heldigt. De eneste Faktorer, der kunne og skulle benyttes i et rent Tidelingssystem, ere nemlig de Faktorer, der indeholdes i 10, altsaa 1, 2 og 5, og det saaledes, at de — og kun de — skulle gjenfindes i enhver af Tidelingerne, der strængt taget burde fremtræde med særskilt Benævnelse, saaledes som franc, décime og centime eller Mark, Groschen og Pfennig — Noget, der dog ikke altid iagttages i Praxis (ogsaa den tyske Møntlov fastholder ikke Benævnelsen Groschen) og heller ikke er bleven Tilfældet hos os. Men denne Omstændighed, at Ti-Øren ikke har faaet noget selvstændigt Navn, forandrer dog ikke i Realiteten Forholdets Natur. 1-, 2-, 5-Ører og 10-, 20-, 50-Ørestykker samt 1-, 2-, 5-Kroner o. s. fr., det er de eneste Møntstykker, som have Hjemmel i et Tidelingssystem, og som ogsaa helst

Møntreformens Gjennemførelse.

Efter at jeg ved min Hjemkomst fra en Rejse i Udlandet er bleven bekendt med den kst. Møntdirektørs Udtalelser i Nationaløkonomisk Forenings Januar-Møde angaaende Møntreformens Gjennemførelse, ønsker jeg dertil at knytte et Par Bemærkninger, som vel kunne synes at komme bagefter og angaa Noget, der nu er et *fait accompli*, men som dog, om de maatte paaagtes, endnu kunne faa nogen Betydning for Fremtiden.

Etatsraad Levy fremhævede bl. A., at han havde besluttet foreløbig ikke at lade udmønte 50-Ører, da han havde ladet en stor Mængde 25-Ører udmønte. Denne Beslutning kan jeg ikke Andet end meget beklage; thi efter min Formening fremkommer der herved et Brud paa det rene Tidelingssystem, som i flere Retninger ikke er heldigt. De eneste Faktorer, der kunne og skulle benyttes i et rent Tidelingssystem, ere nemlig de Faktorer, der indeholdes i 10, altsaa 1, 2 og 5, og det saaledes, at de — og kun de — skulle gjenfindes i enhver af Tidelingerne, der strængt taget burde fremtræde med særskilt Benævnelse, saaledes som franc, décime og centime eller Mark, Groschen og Pfennig — Noget, der dog ikke altid iagtages i Praxis (ogsaa den tyske Møntlov fastholder ikke Benævnelsen Groschen) og heller ikke er bleven Tilfældet hos os. Men denne Omstændighed, at Ti-Øren ikke har faaet noget selvstændigt Navn, forandrer dog ikke i Realiteten Forholdets Natur. 1-, 2-, 5-Ører og 10-, 20-, 50-Ørestykker samt 1-, 2-, 5-Kroner o. s. fr., det er de eneste Møntstykker, som have Hjemmel i et Tidelingssystem, og som ogsaa helst

alle bør have for at gjøre enhver Betaling saa let som mulig. 25-Øren derimod har ingen Berettigelse efter dette System; den fører os ind paa Benyttelsen af brudne Tal; thi den er jo i Virkeligheden et $2\frac{1}{2}$ -Tjørestykke. En tilsvarende Mønt findes heller ikke i noget andet Tidelingsystem; den gamle $2\frac{1}{2}$ Sgr. = 25 Pfennige vil efter den ny tyske Møntlov falde bort. I den skandinaviske Møntkonvention tillod man imidlertid af Hensyn til Norge 40-Ørestykket og af Hensyn til Sverig 25-Ørestykket. Men ligesom der formentlig aldrig vil blive Tale om at udmønte 40-Ører i Danmark, saaledes burde der heller aldrig have været udmøntet 25-Ører her. Det er nemlig ikke blot rent theoretiske, men adskillige praktiske Grunde, der tale imod dette Møntstykke. Først og fremmest maa det fremhæves, at det i og for sig er en besværlig Mønt ved alle Optællinger. Enhver véd øjeblikkelig og uden egentlig Beregning, hvor meget 13 eller 17 20-Ørestykker udgjør; men hvor meget det samme — eller et større — Antal 25-Ørestykker udgjør, véd man ku ved at udregne Produktet af 13 eller 17 $\times$ 25 — med mindre man ved selve Optællingen stadig tager fire Møntstykker ad Gangen og tæller dem som 1 Krone. Ligeledes vil man, naar det er en blandet Bunke af Møntstykker, man skal optælle, uden Vanskelighed kunne sammentælle 10- og 20-Ørestykker med 50-Ørestykker, men ethvert mellemkommende 25-Ørestykke besværliggjør en slig Optælling og nødvendiggjør derfor en foreløbig Udsondring af de forskjellige Møntstykker, som ellers vilde være overflødig.

Den anden Side, hvorfra 25-Øren kan betragtes, er den, at den er Fjerdedelen af en Krone. Men ogsaa fra denne Side betragtet gjør dette Møntstykke kun Skade; thi det støtter den fra de ældre Systemer fremherskende Tilbøjelighed til en Firdeling. Existensen af Fjerdedels Kroner harmonerer kun altfor vel med Fastholdelsen af Fjerdingspundet og Pægelen, i Stedet for at netop Gjennemførelsen af Tidelingen i Møntsystemet skulde hjælpe til at skaffe Tidelingen af Pundet den Indgang i Befolkningen, som den endnu efter 14 Aars Forløb ikke har fundet, fordi den i disse 14 Aar har staaet alene. Todelingen og Femdelingen ere Tidelingens naturlige Komple-

menter; Firdelingen bringer kun Forvirring ind i sidstnævnte. Alt, hvad der støtter den ved lang Vane fremavlede Tilbøjelighed til overalt paa Vægts og Maals Omraade at firdele, burde derfor saa vidt mulig undgaas.

Den Omstændighed, at den skandinaviske Møntkonvention ikke tilsteder Udmøntningen af 20-Ørestykker, burde derfor ikke have ført til, at man som et Slags Erstatning fik 25-Øren; thi naar man havde faaet 50-Øren, hvortil der utvivlsomt er en langt større Trang, vilde man godt kunne undvære et Mellemed imellem denne og Tiøren, om det end skal indrømmes, at det i adskillige Retninger kunde være behageligt at have 20-Ørestykker. Den eneste Omstændighed, som saaledes kunde synes at tale for 25-Øren, er da den, at den netop er = 12 Skilling, hvilket i Overgangsperioden kunde synes at være en Lettelse for mange uøvede Beregnere. Men ret besét taler netop denne Omstændighed stærkt imod at lade udmønte 25-Ører; thi derved, at der samtidig med Markens og Firskillings Inddragelse er bleven givet Befolkningen en ny 12-Skilling i Hænde som en Afløser af hine, er der givet den i slige Henseender stærkt konservative Almue et Holdpunkt for Bevaringen af det gamle System, som kun kan virke til at forlænge den besværlige Overgangsperiode næsten i det Uendelige. Enhver, som har Lejlighed til at færdes imellem Landbefolkningen, vil vide, at denne — ligesom da Tilfældet ogsaa er med en ikke saa ringe Del af Hovedstadens Smaa-handlende — endnu til stort Besvær for sig selv og Andre vedblivende regner Alt ud i Skilling for derefter at overføre Beløbet i Øre, og at de ny Tolvskillinger ere dem en kjærkommen Lettelse ved denne besværlige Fremgangsmaade. Den særdeles anerkjendelsesværdige Energi, hvormed Inddragningen af den gamle Skillemønt er foregaaet, har saaledes, takket være 25-Øren, næppe haft det tilsigtede Resultat.

Skal det ovenfor anførte Princip for Bestemmelsen af de til et Tidelingssystem hørende Mønter fuldt gjenføres, vil det formentlig blive nødvendigt, at der af Nationalbanken udstedes 5-Krone-Sedler. Thi et 5-Krone-Stykke i Sølv vil blive for stort — og heller ikke hensigtsmæssigt nu, da Sølvet er

reduceret til Skillemønt — og af Guld for lille. Her synes da netop en Seddel at være paa sin rette Plads, saa meget mere, som der nu netop er det samme Forhold imellem 1- og 2-Kronestykker og 5-Kronesedler som før imellem Rigsdaler, Specie og Femrigsdalerseddel, og Trangen til hine Sedler følgelig nu er lige saa stor som før til disse. Er man først kommen til den Erkjendelse, at vort forrige Møntsystem var for svært og derfor gjennemgaaende har reduceret det til det Halve, saa at Rigsdaleren nu som To-Krone træder i Dobbeldalerens Sted som største Sølvmønt, synes dette Princip ogsaa at burde udstrækkes til Sedlerne, naar der ikke her skal fremkomme et føleligt Spring. Afstanden fra 2 Kroner til 10 Kroner er for stor til, at et Mellemed uden Savn kan undværes, ligesom man tidligere, da man havde Dobbeldalere, ikke let vilde have kunnet undvære Femrigsdalersedlen og nøjes med Tidalersedlen. Enhver, der færdes udenfor Hovedstaden, vil have Lejlighed til at føle, hvor vanskeligt det tit er at faa en Tikroneseddel byttet — ofte kan det saamæn ogsaa være vanskeligt nok i Kjøbenhavn — og hvor umuligt det i Almindelighed er i Samhandel med Smaafolk at faa givet igjen paa en saadan. Og dog er Tikrone-Stykker eller -Sedler den mindste Mønt, som f. Ex. en Rejsende kan føre med sig i større Mængder. Indførelsen af en Femkrone-Seddel vilde derfor i mange Forhold medføre en betydelig Lettelse.

Jeg véd nu meget vel, at Etatsraad Levy er en Modstander af de smaa Sedler og alt tidligere har udtalt den Anskuelse, at vi ikke bør have mindre Sedler end paa 10 Kroner. Uagtet jeg tildels er enig med Etatsraad Levy i de Betragtninger, der ligge til Grund herfor, kan jeg dog aldeles ikke billige den anførte Konklusion. Ogsaa jeg mener, at det ikke er heldigt at gennemføre Seddelsystemet i saa stort Omfang, at Befolkningen taber af Sigte, at det dog er Metallet, der er den egenlige Værdimaalestok, og at Seddelen kun er dens Repræsentant, da en eventuel Overgang til et uindløseligt Seddelsystem derved lettes. Og ligeledes er jeg tilbøjelig til under visse Forhold at anse det for et Gode, at der i et Land existerer en betydelig Mængde virkelige Metalpenge, der kan danne

ligesom et Slags national Sparekasse, hvorfra man i Nødtilfælde henter Ressourcer, saaledes som det utvivlsomt har været Tilfældet med Frankrig, da det skulde udrede det uhyre Milliardbeløb. Men jeg kan ikke se, at disse Betragtninger i mindste Maade tale imod Indførelsen af Femkrone-Sedler. Hvor stor en Vægt man nemlig end vil lægge paa dem, maa dog vel Enhver erkjende, at de kun gjælde og have Betydning med Hensyn til de til fuld Værdi udmøntede Penge, altsaa de Mønter, der udgjøre Landets virkelige Møntfod, hvorimod det aldeles ingen Betydning kan have, om der er et større eller mindre Beløb af Skillemønt i Cirkulation. Skillemønternes Mængde maa jo endog tværtimod, i Følge deres Natur, holdes indenfor visse snævre Grænser, i modsat Fald ville de netop drive de fuldholdige Mønter ud af Landet og tilsidst give dette et forringet Omløbsmiddel. Men nu er jo efter den ny Møntordning alle Sølvmønter gjorte til Skillemønt. Forsaavidt altsaa Femkrone-Sedler alene vilde træde i Stedet for Sølvmønter, vilde man ikke af de ovenanførte Grunde kunne have nogen Betænkelighed ved deres Indførelse. Og at dette netop for en stor Del vilde blive Tilfældet, fremgaar ligefrem deraf, at man, naar der ikke haves 5-Krone-Sedler, ubetinget vil behøve et større Beløb af Kroner og Dobbeltkroner for at fyldestgjøre Omsætningens Krav. Hvorvidt derimod saadanne Sedlers Brug vil medføre en Indskrænkning af Guldmønternes Beløb, bliver altid tvivlsomt; under alle Omstændigheder aabne de ikke en saadan direkte Konkurrence med disse, som Tikrone-Sedlerne gjøre. Skulde der altsaa være nogen Art af Sedler, man maatte have Betænkelighed ved, maatte det være disse sidste, langt snarere end Femkrone-Sedlerne.

Men nu maa det yderligere erindres, at det efter vor gjældende Banklov i de ovenberørte Retninger bliver temmelig ligegyldigt, om der cirkulerer Guld eller Sedler, eftersom disse sidste, saasnart vi komme op over en Cirkulation af 27 Mill. Kroner, i egenligste Forstand træde i Stedet for Guldmønter. Hele Forskjellen er den, at Besidderne af disse lade dem henligge i Nationalbankens Kjælder i Stedet for at lægge dem i deres egne Skuffer. Men hvad enten de ligge det ene eller det andet Sted, bliver den i Landet værende Guldsmængde lige

stor. Kræver saaledes Omsætningen — derunder indbefattet, hvad man behøver til at gemme i sine Skuffer eller lægge «paa Kistebunden» — ud over Skillemøntsbeløbet og de 27 Mill. Kroner, som Banken ikke behøver at fundere paa Metal, f. Ex. 40 Mill Kroner, vil det ikke have mindste Indflydelse paa dette Beløbs Størrelse, om Publikum foretrækker Guld eller Sedler. I nøjagtigt samme Forhold, som en større Mængde af dette Beløb er i Publikums Hænder, er der et mindre Beløb i Bankens Besiddelse, og omvendt skal der for enhver Seddel, som gaar ud i Cirkulationen, henlægges et tilsvarende Beløb i Guld i Bankens Kjælder. Landets samlede Guldbeholdning bliver herved uforandret den samme, hvad enten samtlige 40 Mill. Kroner i Guld ere i Publikums Hænder, saa at der ikke cirkulerer en eneste Seddel, eller der cirkulerer 40 Millioner i Sedler og alt Guldet ligger i Banken. Det bliver følgelig aldeles ligegyldigt, om Udstedelsen af en vis Slags Sedler fører til en større eller mindre Efterspørgsel efter Guld til Cirkulation i Indlandet. I modsat Fald vilde det fra de her omhandlede Synspunkter være en stor Fejl, at Banken udsteder Tikrone-Sedler, der aldeles utvivlsomt indskrænke Brugen af Guldmonter netop i samme Forhold, som de bruges — og det en saa meget større Fejl, som det neppe kan siges, at der er nogen egenlig praktisk Trang til dem, naar man har Tikronestykker i Guld og kan benytte Postanvisninger ved alle Forsendelser af Pengebeløb paa under 50 Kroner. Det vilde have været en konsekvent Gjennemførelse af de ovenfor fremhævede Grundsætninger, om man for at fremtvinge en virkelig Guld-cirkulation havde vægret sig ved at udstede mindre Sedler end paa 50 Kroner; men efter at man ved at udstede Tikrone-sedler, der ingen anden Opgave have end den at træde i Stedet for Guldet, har gjort Sagens Udfald afhængigt af Publikums større eller mindre Forkjærlighed for Guld eller Sedler, synes der ikke at være den mindste Betænkelighed ved ogsaa at udstede Femkronesedler, som dog virkelig have en egen Opgave, nemlig den at udfylde det Hul, der er imellem Guld- og Sølv-cirkulationen, et Hul, som kun kan udfyldes af disse Sedler.

W. S.